

Klasa: 022-03/15-12/19
Urbroj: 50301-04/12-15-17

Zagreb, 21. svibnja 2015.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2014. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/15-09/16, urbroja: 65-15-03, od 31. ožujka 2015. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2014. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2014. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, aktom od 31. ožujka 2015. godine, ukazuje na sljedeće:

Vezano uz napomene i preporuke pravobraniteljice o korištenju roditeljskih potpora, navedenih u poglavlju 1. "Zapošljavanje i rad", točki 1.6. "Rodiljne i roditeljske potpore", podtočki 1.6.1. "Zaključno razmatranje i preporuke", te u glavi V. "Zaključno razmatranje i preporuke", Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo socijalne politike i mladih u okviru svog redovnog djelokruga rada promiče načelo jednake i ravnopravne skrbi o djeci od najranije dobi sukladno radnim obvezama oba roditelja. Navedeno potvrđuje i opis provedbe mjere 2.3.1. Nacionalne politike za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine, na stranici 60. Dodatka Izvješću. Osim toga, izmjenama i dopunama Zakona o roditeljskim potporama iz 2013. godine (Narodne novine, broj 54/2013), upravo je omogućeno veće sudjelovanje očeva u ranom podizanju i odgoju djece.

Vežano uz točku 1.7. "Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2014. - Analiza provedbe", u kojoj je navedeno da je Hrvatski zavod za zapošljavanje različitim mjerama aktivne politike zapošljavanja i usavršavanja obuhvatio 56.632 osobe, od toga više žena (59,5%) nego muškaraca, ali da još uvijek ima mjera aktivne politike zapošljavanja u koje se po pojedinim županijama ne uključuje niti jedna žena, potrebno je naglasiti da Hrvatski zavod za zapošljavanje u provedbi mjera osigurava njihovu dostupnost svim korisnicima pod istim uvjetima, uz poticanje pozitivne diskriminacije osjetljivih skupina (što uključuje žene žrtve nasilja, osobe s invaliditetom azilante i sl.). Žene nisu zastupljene samo u novim mjerama koje još uvijek nisu dovoljno prepoznate po svojim obilježjima i u koje je općenito uključen mali broj korisnika. Potrebno je naglasiti da su u većini slučajeva u mjerama aktivne politike zapošljavanja žene više zastupljene od muškaraca, a naročito u mjeri Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, koja je najkorištenija mjera u proteklih nekoliko godina. Omjer žena i muškaraca je u ovom slučaju gotovo 3:1 u korist žena, te od ukupno 27.928 korisnika ove mjere u 2014. godini njih 20.251 su bile žene.

Osim toga, a vezano uz navode o provođenju mjera aktivne politike zapošljavanja u odnosu na žrtve obiteljskog nasilja, potrebno je istaknuti da je u područnim uredima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje evidentirano ukupno 230 žrtava obiteljskog nasilja, od čega je 27 žena žrtava obiteljskog nasilja bilo uključeno u mjere aktivne politike zapošljavanja, što čini 8,5 % od ukupnog broja žrtava obiteljskog nasilja u evidenciji Zavoda. Vezano uz provođenje mjera aktivne politike zapošljavanja za Rome, treba naglasiti da Hrvatski zavod za zapošljavanje na cijelom području Republike Hrvatske informira potencijalne korisnike o mogućnostima korištenja mjera iz odgovarajućih nacionalnih dokumenata.

Nadalje, vezano uz navode u Izvješću koji se odnose na porast ugovora o radu sa skraćenim radnim vremenom, potrebno je napomenuti da se ne radi o institutu skraćenog radnog vremena, već o institutu rada u nepunom radnom vremenu. Naime, temeljem odredbe članka 64. Zakona o radu (Narodne novine, broj 94/2014) institut skraćenog radnog vremena podrazumijeva ugovor o radu u punom radnom vremenu, ali se efektivni rad skraćuje jer se ni uz mjere zaštite na radu radnik ne može zaštititi od štetnih utjecaja uvjeta rada (kao npr. pirotehničari). Budući da se poslovi na kojima se skraćuje radno vrijeme utvrđuju samo posebnim propisima, nedvojbeno je da se Izvješće odnosi na institut nepunog radnog vremena.

Nastavno na osvrt pravobraniteljice u točki 2.1. "Novo zakonsko reguliranje obiteljskih odnosa", na Odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske, od 12. siječnja 2015. godine, kojom je Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 75/2014) privremeno obustavljen od primjene, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo socijalne politike i mladih, kako bi što prije uklonilo posljedice novonastale situacije radi standarda koje pred pravni poredak postavlja načelo pravne sigurnosti, izradilo Nacrt prijedloga obiteljskog zakona, te je u tijeku javno savjetovanje o tom Nacrtu. Po okončanju postupka javnog savjetovanja, Nacrt prijedloga obiteljskog zakona uputit će se u daljnju proceduru. Dodatno, pravobraniteljica u poglavlju 12. "Zakoni i propisi - inicijative pravobraniteljice", točki 12.10. "Obiteljski zakon", ističe da nelogičnim i diskriminatornim smatra odredbe članaka 184. i 185. Obiteljskog zakona, te navodi: "iz kojih je razvidno da posvojitelj/ica može biti i samo jedna osoba, dok je izvanbračnim drugovima to pravo i dalje potpuno uskraćeno. Nije jasno zbog čega se zakonodavac odlučio za takvo zakonsko rješenje Konačnog prijedloga ObZ-a, osobito u situaciji potpunog izjednačavanja bračne i izvanbračne zajednice... Takvo zakonsko rješenje zasigurno nije u interesu kako djece koja čekaju posvojiteljsku obitelj, tako i potencijalnih

posvojitelja. Pravobraniteljica je upozorila da takvo zakonsko rješenje predstavlja diskriminaciju temeljem bračnog (obiteljskog) statusa sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova.". Vlada Republike Hrvatske navedene konstatacije smatra neutemeljenim, budući da sukladno članku 185. Obiteljskog zakona (suspendiranog iz 2014. godine), kao i Nacrta prijedloga iz 2015. godine, dijete mogu posvojiti bračni drugovi, izvanbračni drugovi i samac. Vezano uz točku 12.7. "Pravilnik o obiteljskoj medijaciji", Vlada Republike Hrvatske napominje da će Ministarstvo socijalne politike i mladih nakon provedenog postupka donošenja novog Obiteljskog zakona, pristupiti izradi novih, pripadajućih podzakonskih akata.

Nadalje, u točki 2.2.4. "Postupanje centara za socijalnu skrb po obvezama iz Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji" izneseno je mišljenje o postupanju centara za socijalnu skrb temeljem analiziranih pritužbi građana o neprepoznavanju pojedinih oblika obiteljskog nasilja (prvenstveno psihičkog i ekonomskog) od strane pojedinih radnika centara za socijalnu skrb, te mišljenju radnika da određeni oblici obiteljskog nasilja predstavljaju samo "narušene bračne odnose", kao i da često ne poduzimaju mjere koje im nalaže Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji. Isto tako, navodi se i da u slučajevima obiteljskog nasilja pojedini centri ne postupaju s osobitim senzibilitetom za problematiku obiteljskog nasilja, a što je izričita obveza prema Protokolu, te da centri žrtvama uskraćuju adekvatan tretman i pomoć što još više produbljuje nepovoljni položaj žrtava obiteljskog nasilja naročito po pitanju roditeljske skrbi. Ujedno, sadržajno isti prigovor na postupanje centara za socijalnu skrb prema žrtvama nasilja u obitelji, odnosno nepravovremeno prijavljivanje policiji, te na taj način neispunjavanje obveza propisanih Protokolom, kao i nedovoljna senzibilizacija za žrtve nasilja u obitelji, navodi se i u točki 2.5. "Roditeljska skrb". Ne osporavajući iznesena zapažanja stranaka - pritužitelja, Vlada Republike Hrvatske smatra neprihvatljivim da se temeljem pojedinih pritužbi građana zaključuje i generalizira o nedostatku senzibiliteta za problematiku nasilja u obitelji u postupanju centara za socijalnu skrb u cjelini.

U točki 2.2.5. "Stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji" navedeno je da je kao novi nositelj mjere br. 7. Osigurati trajno i privremeno stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja sukladno raspoloživim stambenim prostorima, područja VI. Zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja, Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, određen Državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje. Nastavno na navedeno, potrebno je istaknuti da je Državni ured pokrenuo izradu novog zakona o stambenom zbrinjavanju, u okviru kojeg će se utvrditi model osiguravanja stanovanja za žrtve nasilja u obitelji kao posebno osjetljivu skupinu stanovništva.

Nadalje, u točki 2.5. "Roditeljska skrb" istaknuto je da se pritužbe stranaka najviše odnose na povredu načela ravnopravnosti spolova u području roditeljske skrbi, pri čemu je istaknuto mišljenje stranaka (očeva) o pristranosti centara u odnosu prema njima, odnosno neutemeljeno favoriziranje majke bez da su s ocem ostvareni kontakti u cilju donošenja objektivne i nepristrane procjene o tome tko bi bio prikladniji skrbnik djetetu, te da su zabilježeni slučajevi neopravdane zabrane ostvarivanja susreta oca s djetetom (od strane majki), prilikom kojih centar nije aktivno i adekvatno reagirao na prigovore očeva. Nadalje je navedeno da se u određenom broju slučajeva ipak nije radilo o spolnoj diskriminaciji već o nerazriješenom partnerskom odnosu roditelja ili o sumnji na roditeljsku manipulaciju djecom. Navedeno potvrđuje i velik broj odluka pravobraniteljice upućenih podnositeljima pritužbi nakon razmatranja slučajeva, koje su donesene na osnovi prikupljene dokumentacije centara za socijalnu skrb. Također, treba istaknuti da se u Dodatku Izvješću, u području pod nazivom Provedba Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2011. do 2016.

godine (Prilog 10), u okviru točke VI. "Zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja u obitelji", navedeni iznos od 3.371.311,43 kuna odnosi isključivo na financiranje 10 skloništa za žrtve nasilja u obitelji putem ugovaranja usluge smještaja. Osim toga, 7 skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnoga društva više godina financiraju se putem javnog natječaja, odnosno od 2013. godine temeljem prijave na javni poziv za prijavu trogodišnjih programa rada savjetovališta i skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji organizacija civilnoga društva za financijsku potporu u okviru raspoloživih sredstava državnog proračuna za razdoblje od 2013. do 2015. godine, a koji je objavljen u siječnju 2013. godine. Navedenim su se natječajem osigurala financijska sredstva za razdoblje od 2013. do 2015. godine, a u 2014. godini je u tu svrhu utrošeno 2.100.000,00 kuna. Slijedom navedenoga, ukupan iznos koji je Ministarstvo socijalne politike i mladih tijekom 2014. godine izdvojilo u svrhu financijske potpore radu 17 skloništa za žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj iznosi 5.471.311,43 kuna.

Vezano uz poglavlje 3. "Spolne i rodne manjine", točku 3.4. "Problemi rodno-disforičnih osoba", odnosno navod da lista stručnjaka s iskustvom i edukacijom iz područja zdravstvene zaštite transrodnih osoba do zaključenja navedenog Izvješća još nije donesena, potrebno je istaknuti da su ispunjeni preduvjeti za objavu liste te će ona uskoro biti objavljena. Vezano uz dio Izvješća koji se odnosi na djelokrug Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod) potrebno je napomenuti da se u Dodatku Izvješća navodi, između ostaloga, i slučaj korisnice roditeljskog dopusta, kojoj je tijekom korištenja roditeljskog dopusta prestao radni odnos (zbog prestanka postojanja poslodavca). Bez navođenja konkretnih podataka o slučaju, mišljenje o iznijetim navodima moguće je dati samo okvirno. Budući da poslodavac svoju radnicu nije odjavio niti kod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a niti s obveznog zdravstvenog osiguranja, Zavod je podatak o prestanku radnog odnosa dobio naknadno, no navedeno nije moglo utjecati na činjenicu da je korisnici spomenutog prava na roditeljsku potporu, uslijed gubitka radnog odnosa, predmetno pravo prestalo. S obzirom na to da je roditeljski dopust isključivo pravo zaposlenih, odnosno samozaposlenih roditelja, daljnje korištenje roditeljskog dopusta osobe koja nije u radnom odnosu, sukladno odredbama Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama (Narodne novine, br. 85/2008, 110/2008, 34/2011, 54/2013 i 152/2014) nije moguće. S tim u vezi, a prema članku 52. Zakona o roditeljskim i roditeljskim potporama, korisnik prava na roditeljske i roditeljske potpore dužan je Zavodu prijaviti svaku promjenu, u roku od 8 dana od dana nastanka okolnosti koja utječe na korištenje priznatog prava. Korisnik koji ne postupi na navedeni način, dužan je Zavodu nadoknaditi nastalu štetu i ostvareni nepripadajući primitak, zajedno s pripadajućom kamatom, uplatiti na račun državnog proračuna, sve u roku od 8 dana od dana zaprimanja pisane obavijesti Zavoda o utvrđenim okolnostima. Nadalje, postupanje Zavoda protiv poslodavca u navedenom slučaju, a vezano uz povrat nepripadno isplaćene naknade na ime roditeljskog dopusta, kako je preporučeno od strane pravobraniteljice, nije moguće, s obzirom na to da je naknada direktno isplaćena korisnici prava, dok protiv poslodavca Zavod može pokrenuti prekršajni postupak radi nepravodobne odjave svoje radnice s obveznog zdravstvenog osiguranja, u skladu s člankom 151. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, br. 80/2013 i 137/2013).

Nadalje, a vezano uz činjenice navedene Izvješću, a koje se odnose na unaprjeđenja postignuta od strane Ministarstva unutarnjih poslova, potrebno je naglasiti da su tijekom proteklih godina nadležne operativne strukture Ravnateljstva policije uložile puno truda u poboljšanje metodologije praćenja modaliteta kažnjivih radnji nasilja u obitelji. Uz poboljšanje i nadogradnju informatičkog sustava, kontinuirano su instruirani policijski službenici "na terenu" u cilju kvalitetnog analiziranja pojavnih oblika prekršajnih i kaznenih

djela te preciznog evidentiranja i vođenja zbirke podataka o nasilju u obitelji. Također, uz imperativ brzog i učinkovitog represivnog djelovanja, značajni su naponi Ministarstva unutarnjih poslova usmjereni prevenciji čimbenika i rizika koji izravno ili posredno potiču nasilje kao neprihvatljiv oblik međuljudskog ponašanja što se, između ostaloga, povezuje s trendom smanjenja broja prekršaja nasilja u obitelji.

U svom Izvješću pravobraniteljica je interpretirala podatke iz prethodno dostavljenog izvješća Ministarstva unutarnjih poslova, u dijelu tumačenja povećanja udjela (58,4%) počinitelja prekršaja nasilničkog ponašanja u obitelji koje su policijski službenici procesuirali - izravnim privođenjem prekršajnim sudovima, u odnosu na 2013. godinu kada je zabilježen udio od 56,7% od ukupnog broja procesuiranih počinitelja. Vlada Republike Hrvatske ističe da se u potonjim slučajevima radi o kontinuiranim nastojanjima policije da se optuživanjem počinitelja nasilja uz izravno privođenje na prekršajne sudove postigne sekundarni interes u vidu trenutnog izdvajanja nasilnika iz obitelji i sprječavanja daljnje viktimizacije, kao i stvaranja prostora za neometano interveniranje drugih službi i institucija, prije svega institucija nadležnih za socijalnu skrb, a radi pravovremenog pružanja pomoći i potpore žrtvi/žrtvama nasilja. U vezi s napomenom pravobraniteljice "da ni policija ni Ministarstvo pravosuđa ne vode, odnosno ne dostavljaju podatke o broju osuđenih (i pravomoćno osuđenih) osoba za obiteljsko nasilje, razvrstanih po spolu", potrebno je naglasiti da policija dijelom zaprima i evidentira odluke pravosudnih tijela za kažnjiva ponašanja koja su prethodno procesuirana, međutim, u kontekstu prikazivanja navedenih podataka, treba napomenuti da ih nije moguće sveobuhvatno prezentirati i komparirati. Naime, treba uzeti u obzir da je dio odluka pravosudnih tijela u godini praćenja vezan za prethodnu/prethodne kalendarske godine, dok dio kažnjivih radnji procesuiranih krajem kalendarske godine iz razumljivih razloga ne može dobiti sudski epilog u izvještajnom razdoblju.

Vežano uz primjedbu pravobraniteljice da nedostaju informacije o recidivistima, odnosno o osobama koje opetovano krše Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, potrebno je napomenuti da, u skladu s mogućnostima, nadležna tijela podatke o osobama koje su prema policijskim evidencijama ponovile nasilje u obitelji te navedene osobe izdvajaju i evidentiraju. S tim u vezi, u nastavku se navodi tablični prikaz koji prikazuje analizu navedenih podataka za 2014. godinu, na državnoj razini, te zasebno za svaku policijsku upravu u Republici Hrvatskoj.

Tablica: Počinitelji ponovljenog prekršaja iz ZZNO (čl. 4. kaž. po čl. 20.) za razdoblje 1. siječnja do 31. prosinca 2014. godine

čl. 20 ZZNO	st. 3	st. 5	st. 7	ukupno
PU Bjelovarsko-bilogorska	140	31	6	177
PU Brodsko-posavska	117	13	2	132
PU Dubrovačko-neretvanska	44	6	1	51
PU Istarska	56	9	1	66
PU Karlovačka	107	14	2	123
PU Koprivničko-križevačka	117	24	3	144
PU Krapinsko-zagorska	165	20	6	191

PU Ličko-senjska	74	7	0	81
PU Međimurska	105	15	3	123
PU Osječko-baranjska	237	51	9	297
PU Požeško-slavonska	61	8	1	70
PU Primorsko-goranska	128	22	6	156
PU Sisačkomoslavačka	183	27	5	215
PU Splitsko-dalmatinska	377	38	6	421
PU Šibensko-kninska	57	11	1	69
PU Varaždinska	195	27	11	233
PU Virovitičko-podravska	96	18	4	118
PU Vukovarsko-srijemska	143	19	9	171
PU Zadarska	124	41	2	167
PU Zagrebačka	657	125	22	804
UKUPNO RH	3183	526	100	3809

Razmatrajući primjedbu istaknutu u podtočki 2.2.3. "Problemi koji traju i novi trendovi", o tome da "policija i dalje često prijavljuje ili privodi oba partnera za nasilje", treba naglasiti da su nadležne ustrojstvene jedinice Ravnateljstva policije u potpunosti svjesne navedene prakse koja je u koliziji s Protokolom o zaštiti od nasilja u obitelji, ali i pravnim standardima Europske unije. S tim u vezi, intenzivno se radi na dodatnim edukacijama policijskih službenika kako bi se u budućnosti postigla viša razina rodno-senzibiliziranog pristupa u radu policije, s intencijom redukcije taktički i pravno neusklađenih načina postupanja. Tijekom 2014. godine na Policijskoj akademiji Ravnateljstva policije realizirana je ciljana edukacija voditelja operativnih dežurstava policijskih postaja (šefova smjena), kojom je obuhvaćeno ukupno 120 policijskih službenika - rukovoditelja. Također, potrebno je naglasiti da će Uprava kriminalističke policije, u suradnji s drugim ustrojstvenim jedinicama Ravnateljstva policije, i nadalje planirati, inicirati i provoditi edukacije policijskih službenika s naglaskom na teme o rodnoj i spolnoj ravnopravnosti i obiteljskom nasilju, međunarodnim standardima, deklaracijama i konvencijama te dosljednoj primjeni zakonskih propisa kojima se jamči zaštita od obiteljskog nasilja. Također, razmotrit će se mogućnosti praćenja i kompariranja podataka o nepravomoćno i pravomoćno osuđenim počiniteljima.

Nadalje, u podtočki 3.1.3. "Sloboda kretanja, spajanje obitelji, azil i supsidijarna zaštita" te točki 3.3. "Zaključna razmatranja i preporuke", navodi se da ne postoji službeno ustrojen sustav praćenja, prikupljanja i obrade podataka vezanih uz zahtjeve osoba istospolne orijentacije za azilantskom ili supsidijarnom zaštitom zbog straha od progona radi spolne orijentacije. Ističe se da se razlozi, zbog kojih Ministarstvo unutarnjih poslova ne vodi takve evidencije, uključujući obveze koje proizlaze iz direktive Europske unije te pitanje procjene vjerodostojnosti zahtjeva, ne mogu smatrati opravdanima. Navodi se da činjenica da zakonodavstvo Europske unije izričito ne zahtijeva određeno postupanje ujedno ne znači da

ga država članica ne može samostalno provoditi radi učinkovite i potpune provedbe ciljeva pravnih akata zakonodavstva Europske unije.

Međutim, ovdje je potrebno naglasiti da se prikupljanje, vođenje i dostavljanje statističkih podataka obavlja sukladno zakonodavstvu Europske unije, osobito Uredbi (EZ) br. 862/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. godine o statistici Zajednice o migracijama i međunarodnoj zaštiti i opozivu Uredbe Vijeća (EEZ) br. 311/76 o kompilaciji statistike o stranim radnicima (SL L 199/2007.). Ministarstvo unutarnjih poslova će prilikom unaprjeđivanja svog sustava statističke obrade podataka razmotriti mogućnost prikupljanja i obrade podataka o razlozima traženja međunarodne zaštite sukladno preporukama pravobraniteljice. Naime, postojeći sustav statističke obrade podataka ne pruža mogućnost prikupljanja podataka o razlozima zbog kojih osobe traže zaštitu u Republici Hrvatskoj. Razlozi zbog kojih tražitelj traži međunarodnu zaštitu kompleksno su područje koje je teško kvantificirati i pretvoriti u numeričke podatke podložne statističkoj obradi. Naime, razlozi zbog kojih tražitelj traži međunarodnu zaštitu ne moraju biti transparentni i razvidni prilikom samog podnošenja zahtjeva te su podložni promjenama i nadopunama, a pravna se kvalifikacija nekih razloga može okarakterizirati tek nakon provedenog cjelokupnog postupka. Osim toga, međunarodna zaštita može se tražiti i odobriti iz više razloga koji se mogu međusobno preklapati, što dodatno otežava njihovu statističku obradu.

S obzirom na to da pravobraniteljica navodi da su podaci o razlozima podnošenja zahtjeva za azil nužni radi učinkovite diskriminacijske zaštite u pogledu pristupa azilu ili supsidijarnoj zaštiti, treba istaknuti da se svim strancima koji izraze namjeru za podnošenje zahtjeva za azil u Republici Hrvatskoj, neovisno o njihovoj rasnoj, vjerskoj, rodnoj pripadnosti ili spolnoj opredijeljenosti, kao i razlozima zbog kojih podnose zahtjev, omogućava pristup sustavu međunarodne zaštite. Kontrola i nadzor nad radom Ministarstva unutarnjih poslova osigurava se transparentnim provođenjem postupka odobrenja međunarodne zaštite, osobito zaštitom prava i interesa samih tražitelja. Na taj način, sukladno Zakonu o azilu (Narodne novine, br. 79/2007, 88/2010 i 143/2013), svi tražitelji azila mogu opunomoćiti pravnike Hrvatskog pravnog centra ili vlastite odvjetnike da ih zastupaju u prvostupanjskom postupku pred Ministarstvom, te tražiti uvid u spis predmeta sukladno zakonskim propisima. Štoviše, prijedlogom zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, koji bi trebao usvojen do srpnja 2015. godine, propisuje se da će organizacije koje se bave zaštitom prava izbjeglica, s kojima Ministarstvo sklopi ugovor, tražiteljima pružati pravne i postupovne informacije o odobrenju međunarodne zaštite, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog zahtjeva. Osim toga, korištenjem prava na pravni lijek protiv prvostupanjske odluke Ministarstva, te prava na besplatnu pravnu pomoć, osigurava se preispitivanje zakonitog provođenja postupka i donošenja odluka od strane neovisnog sudbenog tijela, odnosno Upravnog suda Republike Hrvatske.

Prema mišljenju pravobraniteljice, spolna struktura osoba kojima je odobrena zaštita (azil ili supsidijarna zaštita) više je nego zadovoljavajuća u odnosu na žene. Međutim, ističe se kako u Republici Hrvatskoj, od kada je postala članica Europske unije, nije zabilježen trend porasta broja tražitelja azila niti broj odobrenih međunarodnih zaštita, dok je na području Europske unije zabilježen značajan porast broja zahtjeva za azil. Kao razloge smanjenog broja tražitelja azila u Republici Hrvatskoj pravobraniteljica navodi mali broj odobrenih azila u Republici Hrvatskoj u proteklih 9 godina, hrvatske propise o zdravstvenoj zaštiti azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, te problem socijalne integracije. Činjenica je da je tijekom 2014. godine u Republici Hrvatskoj zabilježen pad broja tražitelja azila u odnosu na 2013. godinu, međutim, Vlada Republike Hrvatske napominje da nisu

prihvatljivi navodi pravobraniteljice o razlozima zbog kojih je došlo do takvog smanjenja broja tražitelja azila u Republici Hrvatskoj, budući da je ovakav trend rezultat niza čimbenika, prvenstveno migracijskih ruta koje se neprestano i brzo mijenjaju ovisno o mogućnosti organiziranja ilegalnog prijelaza državnih granica i povezanosti krijumčara ljudi, primjeni Dublinske uredbe i Uredbe o Eurodacu, te niza drugih socijalno-ekonomskih razloga. Naime, protivno navodima pravobraniteljice da nije zabilježen porast broja odobrenih azila otkada je Republika Hrvatska postala članica Europske unije, statistički podaci ukazuju na tendenciju porasta broja odobrenih međunarodnih zaštita (azil ili supsidijarna zaštita). Tijekom 2014. godine doneseno je 26 odluka kojima se odobrava međunarodna zaštita, što je gotovo identično broju pozitivnih odluka donesenih tijekom 2013. godine, kada je ukupan broj tražitelja azila bio dvostruko veći. Osim toga, prilikom statističke obrade podataka o broju podnesenih zahtjeva za azil te broju odobrenih međunarodnih zaštita u Republici Hrvatskoj treba uzeti u obzir i broj obustavljenih postupaka zbog izričitih odustanaka tražitelja azila te njihovog samovoljnog napuštanja Republike Hrvatske prije donošenja odluke o njihovom zahtjevu za azil, kao i odbačenih zahtjeva, jer je u "dublinskom" postupku utvrđena odgovornost druge države članice. Potrebno je ukazati na to da je prema obrađenim statističkim podacima vidljivo da je zbog prethodno navedenih razloga obustavljeno 50% postupaka azila dok je približno 6% zahtjeva odbačeno nakon provedenog postupka, iz čega proizlazi da je u svega nekih 40% od ukupnog broja podnesenih zahtjeva za azil donesena odluka o osnovanosti zahtjeva. Navedeni podaci ukazuju na činjenicu da se Republika Hrvatska i dalje smatra tranzitnom zemljom u odnosu na migracijska kretanja tražitelja azila.

Vežano uz navode pravobraniteljice o tome da hrvatski propisi o zdravstvenoj zaštiti azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom nisu u skladu s Direktivom 2011/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća, Vlada Republike Hrvatske ističe da navedena Direktiva, između ostaloga, utvrđuje pravila za olakšavanje pristupa sigurnoj i kvalitetnoj prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti te promiče suradnju u području zdravstvene zaštite između država članica uz potpuno poštovanje nacionalnih nadležnosti pri organizaciji i pružanju zdravstvene zaštite. Zakon o azilu propisuje pravo na zdravstvenu zaštitu tražitelja azila, kao i azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom u Republici Hrvatskoj, sukladno Kvalifikacijskoj direktivi i Prihvatnoj direktivi, kojima se uređuje opseg i sadržaj zdravstvene zaštite za navedene kategorije stranaca.

Vežano uz preporuke pravobraniteljice iz točke 10.2. "Zaključna razmatranja i preporuke", Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo unutarnjih poslova u svom dosadašnjem provođenju postupka odobrenja međunarodne zaštite osigurava nesmetan i siguran pristup teritoriju i sustavu azila svim osobama kojima je potrebna zaštita, osobito ranjivim skupinama. Zakon o azilu prepoznaje kategoriju ranjivih skupina te propisuje da su to poslovno nesposobne osobe, maloljetnici, starije i nemoćne osobe, teško bolesne osobe, osobe s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom te žrtve mučenja, silovanja ili drugog psihičkog, fizičkog i seksualnog nasilja. Podzakonski akti - Pravilnik o smještaju tražitelja azila, azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom i stranaca pod privremenom zaštitom (Narodne novine, br. 36/2008 i 116/2011), Pravilnik o visini novčane pomoći tražiteljima azila, azilantima, strancima pod privremenom zaštitom i strancima pod supsidijarnom zaštitom (Narodne novine, broj 39/2008), Pravilnik o sadržaju zdravstvenog pregleda tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom (Narodne novine, broj 39/2008), Pravilnik o načinu provođenja programa i provjeri znanja tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, radi pristupa obrazovnom sustavu Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 89/2008), Odluka o programu hrvatskog jezika, povijesti i kulture za

tražitelje azila i azilante (Narodne novine, broj 129/2009) i dr., osiguravaju da se prilikom ostvarivanja prava ranjivih skupina vodi računa o njihovim posebnim potrebama, čije se postojanje utvrđuje individualnom procjenom. Ovakvi se propisi primjenjuju i u praksi, pa se tražiteljima azila te osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita osigurava odgovarajući prihvata i integracija ovisno o njihovim osobnim specifičnim potrebama.

Vlada Republike Hrvatske napominje da se Konačnim prijedlogom zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, koji bi trebao biti usvojen do srpnja 2015. godine, a kojim će se osigurati potpuno usklađivanje sa zakonodavstvom Europske unije za područje međunarodne zaštite, opsežno mijenja važeći Zakon o azilu, kao i cjelokupna struktura azilnog postupka. Prenošnjem direktiva Europske unije u pravni poredak Republike Hrvatske preuzimaju se novi instituti, obveze i postupci koje je potrebno uskladiti s postojećim zakonodavnim okvirom Republike Hrvatske. Cilj je osigurati da novi zakon bude razumljiv, logičan i u potpunosti primjenjiv u praksi kako bi se osigurali što bolji standardi za osobe koje traže zaštitu, ali i kako bi se spriječila zlouporaba postupka azila. Tako se, između ostaloga, propisuju obveze identifikacije tražitelja s posebnim postupovnim i prihvatnim potrebama (uključujući i tražitelje koji su žrtve mučenja, silovanja ili drugih teških oblika psihološkog, fizičkog ili spolnog nasilja), kojima je potrebna odgovarajuća potpora, kako bi u potpunosti ostvarivali prava i obveze u postupku odobrenja međunarodne zaštite.

Vezano uz preporuku pod točkom 5. "Kontinuirano educirati i senzibilizirati sve osobe koje dolaze u doticaj s azilantima/azilanticama prilikom prihvata, smještaja i integracije", treba istaknuti da Ministarstvo unutarnjih poslova ulaže u kontinuiranu edukaciju svojih djelatnika koji rade s tražiteljima azila, azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom, osobito na području prava i zaštite ranjivih skupina uključujući i pripadnike LGTB skupina. Tako se redovito pohađaju edukacije i radionice organizirane od strane TAIEX-a, EASO-a (European Asylum Support Office), UNHCR-a i drugih međunarodnih organizacije. Potrebno je napomenuti da se obuke agencije EASO provode kroz Nastavni plan Europskog ureda za potporu azila (EASO Training Curriculum). Tečajevi se vode po tzv. principu "train the trainer" što znači da se nacionalne predstavnice u potpunosti osposobljava da preuzmu ulogu trenera koji će nastaviti dalje obučavati ciljane skupine na nacionalnoj razini. Tako je predstavnica Odjela za azil Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2014. godine prošla obuku za trenera na temu Intervjuiranje pripadnika ranjivih skupina, uključujući i pripadnike LGTB osoba. Prošle je godine u suradnji s UNHCR-om i Vijećem Europe u Rimu organiziran seminar i radionica na temu Procjena zahtjeva za azil LGTB tražitelja azila, na kojem je sudjelovala i navedena predstavnica Odjela za azil Ministarstva unutarnjih poslova.

U poglavlju 12. "Zakoni i propisi - inicijative pravobraniteljice", točki 12.5 "Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana", pravobraniteljica je utvrdila da se predloženim izmjenama članka 34. Zakona dodaje i stavak 3. koji bi trebao glasiti: "Kada roditelji trajno ne žive zajedno zahtjev za izdavanje putne isprave maloljetnoj osobi podnosi roditelj s kojim maloljetna osoba stanuje i koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb na temelju sudske odluke.". Budući da je navedeno da se ovakvom odredbom jedan od roditelja dovodi u nepovoljan položaj, pravobraniteljica je preporučila da se navedenoj odredbi na kraju doda i dio koji glasi: "uz suglasnost drugog roditelja", a kako bi se izbjegle eventualne zloupotrebe. S tim u vezi Vlada Republike Hrvatske napominje da je Prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana predložena izmjena članka 34. Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana te je u pogledu podnošenja zahtjeva malodobnom djetetu predloženo rješenje koje se navodi u nastavku. Naime, ako roditelji djeteta zajednički ostvaruju roditeljsku skrb, zahtjev za

izdavanje putne isprave djetetu podносит će osobno oba roditelja zajedno, te će, u tom slučaju, izrađenu putnu ispravu moći preuzeti bilo koji od roditelja. Iznimno zahtjev će moći podnijeti jedan roditelj uz izjavu da će drugi roditelj osobno preuzeti putnu ispravu. Ako bi taj roditelj bio spriječen osobno preuzeti putnu ispravu, nju će moći preuzeti roditelj koji je podnio zahtjev, ali samo uz pisanu suglasnost drugog roditelja s potpisom ovjerenim kod javnog bilježnika ili nadležnog tijela, odnosno u konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske, ako se roditelj ne nalazi na području Republike Hrvatske. Kada se za to ostvare pretpostavke, prvenstveno kada se uvede elektronička osobna iskaznica za hrvatske državljane, drugi roditelj će suglasnost za preuzimanje putovnice roditelju koji je podnio zahtjev za njeno izdavanje moći dati i elektroničkim putem, korištenjem javnog servisa izdavatelja putne isprave za dostavu izjave o suglasnosti ovjerene elektroničkim potpisom. Samostalno će zahtjev za putnu ispravu moći podnijeti jedan od roditelja ako je drugi roditelj umro ili je proglašen umrlim, lišen poslovne sposobnosti u dijelu koji se odnosi na ishodenje putne isprave, ako na temelju sudske odluke samostalno ostvaruje roditeljsku skrb u cijelosti ili u tom dijelu, odnosno ako drugom roditelju miruje ostvarivanje roditeljske skrbi temeljem sudske odluke. U žurnim slučajevima, kada prijete opasnost za dijete ili je izdavanje putne isprave u osobitom interesu djeteta, zahtjev za izdavanje putne isprave za dijete, uz suglasnost, moći će podnijeti i izdanu putnu ispravu preuzeti isti roditelj uz pisanu suglasnost centra za socijalnu skrb nadležnog prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta djeteta, a ako dijete nema prebivalište odnosno boravište u Republici Hrvatskoj, centra za socijalnu skrb nadležnog prema sjedištu tijela kojem je podnesen zahtjev za izdavanje putne isprave. U slučajevima kada će jedan od roditelja htjeti samostalno ishoditi putnu ispravu djetetu zbog žurnosti uvjetovane opasnošću koja prijete za dijete ili je izdavanje putne isprave u osobitom interesu djeteta, morat će uz zahtjev priložiti pisanu suglasnost nadležnog centra za socijalnu skrb, odnosno nadležni centar za socijalnu skrb će procijeniti postoje li u konkretnom slučaju opravdani razlozi zbog kojih jedan roditelj može samostalno podnijeti zahtjev i preuzeti izrađenu putnu ispravu djeteta. Navedene odredbe formulirane su u skladu s prijedlozima koje je dalo Ministarstvo socijalne politike i mladih.

Pravobraniteljica je na navedeni prijedlog izmjene odredbi koje reguliraju postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje putovnice malodobnom djetetu, dopisom od 23. ožujka 2015. godine, ponovno izrazila mišljenje kojim je iskazala zadovoljstvo predloženom izmjenom važećeg članka 34. Zakona. Istaknula je da iz odredbe Nacrta prijedloga zakona koji glasi: "Ako roditelji djeteta zajednički ostvaruju roditeljsku skrb, zahtjev za izdavanje putne isprave podnose osobno oba roditelja", proizlazi da se kao relevantan kriterij (u postupku izdavanja putnih isprava djetetu) više ne uzima kriterij stanovanja djeteta već kriterij ostvarivanja roditeljske skrbi, a koju skrb roditelji - bez obzira žive li zajedno ili odvojeno - ravnopravno, zajednički i sporazumno ostvaruju. Pravobraniteljica također navodi da je kod roditeljske skrbi u potpunosti irelevantno žive li roditelji zajedno ili odvojeno, odnosno s kojim roditeljem dijete živi/stanjuje s obzirom na to da roditelji ostvaruju roditeljsku skrb nad djetetom i kad ne žive zajedno, ukoliko roditeljska skrb nije oduzeta odlukom suda. U navedenom dopisu istaknula je da je Nacrt prijedloga zakona u konkretnom slučaju u skladu s konceptom ravnopravnosti roditeljske skrbi.

Nadalje, pravobraniteljica navodi da je predložila izmjene i dopune Kaznenog zakona, na način da se uvedu kvalifikatorni oblici za kaznena djela Prisile (članak 138.) i Prijetnje (članak 139.), u slučaju ako su ista počinjena prema bliskoj osobi, a kako je to predlagatelj predvidio kod kaznenih djela Protupravno oduzimanje slobode (članak 136.) i Otmice (članak 137.). Navedene primjedbe predlagatelj nije usvojio. Naime, viša razina zaštite kod navedenih kaznenih djela osigurana je propisivanjem progona po službenoj

dužnosti za određene kategorije osoba, a ne propisivanjem kvalificiranih oblika, budući da se radi o kaznenim djelima za koja se, u njihovom osnovnom obliku, kazneni progon poduzima po privatnoj tužbi ili prijedlogu oštećenika. Osim toga, pravobraniteljica se osvrće na kazneno djelo Nasilje u obitelji (članak 179.a Kaznenog zakona), navodeći pritom da predlaže drugačiju zakonsku definiciju ovoga kaznenog djela koja bi uključila sve oblike nasilja. Preporučuje usvojiti prijedlog u smislu definiranja kaznenog djela nasilja u obitelji kako je predloženo u Izvješću te u dopisu upućenom Ministarstvu pravosuđa. Nastavno na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da je odredba koja je bila navedena u članku 179.a Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, u svom opisu šira od prijedloga pravobraniteljice. Naime, uvodi se samostalno kazneno djelo nasilja u obitelji, koje obuhvaća teže oblike nasilništva u obiteljskom okruženju kojima su ostvareni elementi prekršaja, dakle nisu ostvareni elementi niti jednog kaznenog djela, a radi se o intenzitetu, odnosno ustrajnosti koja prelazi okvire prekršajne odgovornosti, kao npr. teška vrijeđanja, zastrašivanja i sl. Dakle, kazneno djelo nasilja u obitelji je blanketno kazneno djelo koje čini član obitelji/bliska osoba koja teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod žrtve izazove osjećaj straha za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj. Ovakvo rješenje omogućava jasno razgraničenje kaznenog djela od prekršaja, budući da se za postojanje ovoga kaznenog djela zahtijeva veća kriminalna količina, koja pretpostavlja kumulativno ispunjenje sljedećih pretpostavki: težinu kršenja propisa o zaštiti od nasilja u obitelji, te prouzročenje teže posljedice (izazivanje straha, dovođenje u ponižavajući položaj). Uvažavajući koncept kvalificiranih oblika određenih kaznenih djela, ukoliko su ona počinjena prema bliskoj osobi, predlaže se supsidijaritet novog kaznenog djela, odnosno propisuje se da će ono doći u obzir ukoliko takvim ponašanjem nije počinjeno "neko drugo teže kazneno djelo", a što je i odredilo sankciju predloženu za ovo kazneno djelo (do tri godine).

Pravobraniteljica također preporuča da se uvedu zakonodavne promjene, i to u Kazneni zakon i Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, na način da u smislu navedenih zakona obitelj čine i osobe (žrtve i počinitelji partnerskog nasilja) koje nikada nisu živjele zajedno, ali jesu ili su bile u intimnoj vezi. S tim u vezi, potrebno je istaknuti da izmjene i dopune Kaznenog zakona sadrže dopune odredbe članka 87. stavka 9. Naime, u navedenoj odredbi predlaže se proširenje izraza: "bliske osobe" na osobe koje imaju zajedničko dijete. Osobe koje imaju zajedničko dijete, iako nisu živjele u životnoj zajednici, najčešće su međusobno povezane zbog skrbi o djetetu pa ih je potrebno tretirati kao i ostale "bliske osobe" i pružiti im pojačanu kaznenopravnu zaštitu, posebno kod kaznenih djela nasilja. Na izradi Nacrta prijedloga zakona o zaštiti od nasilja u obitelji radi radna skupina, te će navedeni Nacrt prijedloga zakona uskoro biti poslan u proceduru savjetovanja sa zainteresiranom javnosti.

Također, pravobraniteljica preporuča potpunu dekriminalizaciju pružatelja seksualnih usluga i dosljedno kazneno sankcioniranje korisnika tih usluga, bez obzira na okolnosti u kojima je djelo počinjeno. U odnosu na navedeno, treba istaknuti da je člankom 157. stavkom 2. Kaznenog zakona propisano kažnjavanje korisnika spolnih usluga uz naplatu, ukoliko se koriste spolne usluge osobe koja je prisiljena ili navedena na pružanje spolnih usluga silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti, a korisnik je znao ili je morao i mogao znati za navedene okolnosti. Dakle, korisnik spolnih usluga uz naplatu odgovarat će za počinjenje kaznenog djela ako je znao (namjera) ili je morao i mogao znati (nehaj) za naprijed navedene okolnosti. Pritom valja naglasiti da formulacija: "znao ili morao znati" uključuje odgovornost i za nehaj, dakle, odgovarat će i onaj počinitelj koji za naprijed navedene okolnosti nije znao, no za njih je morao i mogao znati prema svojim osobnim svojstvima i okolnostima konkretnog slučaja.

Kazneni zakon propisuje za ova ponašanja kaznu zatvora od jedne do deset godina (članak 157. stavak 2. Kaznenog zakona). Bezuvjetno kažnjavanje korisnika spolnih usluga uz naplatu Kazneni zakon propisuje u članku 162. (kazneno djelo podvođenja djeteta) u slučaju da se radi o djetetu starijem od petnaest godina (ukoliko bi se radilo o djetetu mlađem od petnaest godina, radilo bi se o težem kaznenom djelu spolne zloporabe djeteta mlađeg od petnaest godina iz članka 158. Kaznenog zakona). U ovom je segmentu Kazneni zakon u potpunosti usklađen s Konvencijom o pravima djeteta, Fakultativnim protokolom uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Lanzarote konvencijom. Dakle, Kazneni zakon inkriminira korištenje spolnih usluga uz naplatu samo ukoliko postoje određene (teže) okolnosti na strani davatelja spolnih usluga, a imajući u vidu ograničenje kaznenopravne prisile na ona ponašanja kojima se tako povređuju ili ugrožavaju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile (članak 1. Kaznenog zakona). Iz ove odredbe proizlazi da je kaznenopravna zaštita krajnje sredstvo zaštite društva i pojedinaca u slučaju najtežih povreda, kada se zaštita navedenih vrijednosti ne može osigurati bez kaznenopravne prisile. Slijedom navedenoga, u ostalim slučajevima korisnike spolnih usluga uz naplatu primjerenije je kažnjavati u okviru prekršajne odgovornosti za prekršaje temeljem posebnih zakona kojima se propisuju prekršaji i sankcije za njihovo činj enje.

Nadalje, pravobraniteljica navodi da je potrebno istaknuti činjenicu da su žene - žrtve nasilja dodatno traumatizirane u sudnici jer su najčešće bez ikakve institucionalne podrške ili pratnje, odnosno najčešće su prepuštene same sebi. S obzirom na navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da su odjeli za podršku žrtvama i svjedocima osnovani na 7 županijskih sudova u Republici Hrvatskoj (u Zagrebu, Zadru, Osijeku, Splitu, Sisku, Vukovaru i Rijeci), s ciljem pružanja emocionalne podrške te općih procesnih, tehničkih i praktičnih informacija. Podrška se pruža od faze istrage, zahvaljujući suradnji s policijom i državnim odvjetništvom te tijekom postupka na sudu, a pruža se žrtvama svih kaznenih djela. Županijski sudovi u kojima su ustrojeni odjeli za podršku, sklapanjem sporazuma čelnika tih pravosudnih tijela ili sukladno odluci Ministarstva pravosuđa, osiguravaju da se poslovi podrške obavljaju u okviru zajedničke službe na više pravosudnih tijela s područja njihove nadležnosti, odnosno na općinskim i prekršajnim sudovima i nadležnim državnim odvjetništvima. Takva je praksa već uspostavljena, te navedeni odjeli za podršku pružaju podršku na općinskim i prekršajnim sudovima. Zahvaljujući sporazumima o suradnji sudova podrška se pruža na općinskim sudovima u Zagrebu, Rijeci, Osijeku, Vukovaru, Sisku i Zadru, te u slučajevima obiteljskog nasilja i na prekršajnim sudovima u Zadru, Sisku, Rijeci i Vukovaru. Broj službenika u svakom odjelu za podršku ovisi o veličini područja nadležnosti suda. Normativni okvir za rad odjela za podršku na sudovima predstavljaju Zakon o sudovima, Sudski poslovnik i pravilnici o unutarnjem redu sudova. Osim toga, odjeli za podršku angažiraju i volontere, u skladu sa Zakonom o volonterstvu i Sudskim poslovnikom. Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima poslove obavljaju pod neposrednim nadzorom predsjednika suda ili osobe koju on ovlasti. Također, pravobraniteljica navodi (str. 79) da je zatražila podatke od Ministarstva pravosuđa povezane s prekršajnom odredbom iz članka 31. Zakona o ravnopravnosti spolova, za razdoblje 2014. i to o: broju pokrenutih prekršajnih postupaka, broju okrivljenika po spolu, broju počinitelja prekršajnog djela po spolu, broju pravomoćnih sudskih odluka, broju osoba po spolu kojima su izrečene novčane kazne i broju osoba po spolu kojima su izrečene zaštitne mjere i mjera opreza. S tim u vezi napominje da, s obzirom na to da je Ministarstvo pravosuđa u ožujku 2015. godine očekivalo od prekršajnih sudova dostavu tabelarnih prikaza podataka za 2014., do pisanja Izvješća ti podaci nisu bili

dostavljeni pravobraniteljici. S obzirom na navedeno, Ministarstvo pravosuđa ističe da je zatražene podatke u međuvremenu dostavilo pravobraniteljici.

U odnosu na točku 12.9. "Zakon o osobama s duševnim smetnjama", potrebno je napomenuti da je pogrešno naveden naziv zakona jer se radi o Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, a ne kako je to u Izvješću navedeno Zakonu o osobama s duševnim smetnjama. Pravobraniteljica navodi da Ministarstvo pravosuđa nije prihvatilo njezine primjedbe na članak 36. stavak 2. i članak 37. stavak 2. Nacrta konačnog prijedloga zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Primjedba na članak 36. stavak 2. nije prihvaćena jer se radi o prvom kontaktu suca s prisilno zadržanom osobom u psihijatrijskoj ustanovi te će on, nakon uvida u medicinsku dokumentaciju i saslušanja voditelja odjela, na vrijeme moći procijeniti je li potrebno prisustvovanje psihijatra saslušanju osobe. Slijedom navedenoga nije bilo potrebno propisati obvezno prisustvovanje psihijatra saslušanju prisilno zadržane osobe. Primjedba na članak 37. stavak 2. nije prihvaćena jer je člankom 37. propisano da sud može, a na obrazloženi zahtjev prisilno zadržane osobe ili njezinog odvjetnika mora, pribaviti pisani nalaz i mišljenje jednog od vještaka psihijatra, koji nije zaposlen u psihijatrijskoj ustanovi u kojoj se nalazi prisilno zadržana osoba, o tome postoje li kod te osobe teže duševne smetnje uslijed kojih je ona opasna za vlastiti ili tuđi život, zdravlje ili sigurnost. Time je pružena dovoljna zaštita osobi s duševnim smetnjama. Nadalje, nije prihvaćena primjedba da vještak tijekom vještačenja mora uzeti u obzir utjecaj obiteljskog nasilja na zdravstveno stanje žrtve jer takva procjena nadilazi okvire njegovih kompetencija u postupku prisilnog smještaja.

U odnosu navode (str. 67. do 69.) da su zatvorski službenici proveli tretman s ukupno 10 osoba (9 muških i 1 ženskom počiniteljicom obiteljskog nasilja) potrebno je istaknuti da zatvorski sustav ne dobiva posebna financijska sredstva za provođenje psihosocijalnog tretmana jer službenici zatvorskog sustava provode tretman u okviru svoga redovnog radnog vremena i nisu za to dodatno plaćeni. Mjera iz članka 70. Kaznenog zakona u okviru zatvorskog sustava provodi se iz redovitih proračunskih sredstava predviđenih za plaće službenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa. Temeljem članka 70. Kaznenog zakona, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine, počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja sud može izreći sigurnosnu mjeru obveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja (ne samo obiteljskog nasilja). Sukladno članku 4. stavku 2. Pravilnika o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, broj 42/2013), kada se sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana izvršava unutar zatvorskog sustava, nju provode službenici tretmana sukladno odredbama posebnog zakona, posebno osposobljeni za rad s počiniteljima prema Standardima za provedbu sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana. Dakle, unutar zatvorskog sustava provodi se isključivo sigurnosna mjera iz članka 70. Kaznenog zakona, a ne provodi se zaštitna mjera iz članka 11. stavka 2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.

U odnosu na navod na stranici 69. Dodatka Izvješću, navedeni su preliminarni podaci o broju zatvorenika i maloljetnika koji su tijekom 2014. godine uključeni u program ART. U međuvremenu su podaci korigirani na temelju prikupljenih i sintetiziranih podataka koje se kaznena tijela dostavila u svrhu izrade Godišnjeg izvješća o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2014. godinu. Sukladno navedenom, program ART se u 2014. godini provodio u kaznionicama u Glini, Lepoglavi, Lipovici - Popovači, Požegi (Odjel za izvršavanje maloljetničkog zatvora), u Zatvoru u Puli, Zatvoru u Zagrebu, Odgojnom zavodu u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Tijekom 2014. godine u program su uključena ukupno 52 zatvorenika i maloljetnika, od čega 34 zatvorenika, 5 maloljetnika na izdržavanju maloljetničkog zatvora, te 13 maloljetnika i maloljetnica na izdržavanju odgojne mjere

upućivanja u Odgojni zavod. Nadalje, na stranici 95. Dodatka Izvješću navodi se da je probacijska služba sudjelovala u vrsti izobrazbe koja se odnosi na rad s počiniteljima seksualnih delikata, te da je provedena edukacija za provođenje posebnog programa "Zatvorenik kao roditelj". U odnosu na navedeno, potrebno je naglasiti da su službenici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa tijekom 2014. godine održali dva edukativna predavanja za službenike Uprave za kazneno pravo i probaciju Sektora za probaciju na temu psihosocijalnog tretmana seksualnih delinkvenata i plana prevencije recidiva po izlasku na slobodu. Edukacija za provedbu programa "Zatvorenik kao roditelj" provedena je u okviru Uprave za zatvorski sustav i za službenike zatvorskog sustava, a ne za službenike probacije, što se iz teksta može pogrešno zaključiti.

U vezi s točkom 12.4. "Zakoni i propisi", u dijelu koji se odnosi na Zakon o mirovinskom osiguranju, potrebno je naglasiti da u smislu Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, od 18. travnja 2007. godine (Narodne novine, broj 43/2007), muškarci i žene trebaju biti izjednačeni u pogledu dobi za stjecanje prava na mirovinu. Budući da je dotadašnjim propisima o mirovinskom osiguranju za žene bila propisana niža dobna granica za pet godina, 2010. godine Zakon o mirovinskom osiguranju izmijenjen je na način da se dob za stjecanje starosne mirovine za žene postupno (svake kalendarske godine za 3 mjeseca) povećava tako da do 2030. godine bude jednaka kao i za muškarce. Također, postupno se povećava za 3 mjeseca godišnje dob i mirovinski staž za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu. Time je ostvareno načelo jednakosti i ravnopravnosti spolova, odnosno jednakosti pred zakonom, kao jedna od najviših vrednota Ustava Republike Hrvatske. Sukladno navedenoj Odluci Ustavnog suda, za svako novo pravo iz mirovinskog osiguranja, potrebno je propisati jednake uvjete u pogledu stjecanja prava iz mirovinskog osiguranja za žene i muškarce. Stoga su člankom 35. Zakona o mirovinskom osiguranju propisani jednaki uvjeti za žene i muškarce za stjecanje prava na mirovinu (60 godina života i 41 godinu staža osiguranja), budući da se radi o novom institutu u mirovinskom osiguranju.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske pozdravlja i podupire nastojanja pravobraniteljice u polju medijske politike i medijske reprezentacije problematike vezane uz nadležnost njezine institucije, na temelju kojih su formulirane i preporuke o izbjegavanju senzacionalizma u izvještavanju o nasilju nad ženama i u obitelji, potom o važnosti osvještavanja javnosti o opasnostima dijeljenja osobnih podataka, o izbjegavanju seksizma i stereotipnih prikaza žena i muškaraca te naposljetku o osiguravanju više prostora za teme vezane uz položaj žena u ruralnim područjima, prostituciju i trgovanje ljudima, reproduktivno zdravlje i višestruku diskriminaciju. Podrška se očituje se i u pokretanju javnih poziva za bespovratno financiranje neprofitnih medija i javno ugovaranje novinarskih radova u neprofitnim medijima, putem kojih je, na temelju razrađene i transparentne procedure koja je uključila savjetovanja sa širom javnošću i sa stručnim povjerenstvom, u 2014. godini osigurana financijska podrška nizu tema od javnoga interesa, među kojima značajan udio imaju teme iz područja djelovanja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Putem javnog ugovaranja novinarskih radova u neprofitnim medijima u 2014. godina ostvareno je tako pet projekata s 20 do 30 objavljenih novinarskih priloga o tematici ravnopravnosti spolova, položaja žena, LGBT problematike i dr., dok je znatno veći broj priloga realiziran putem Javnog poziva za bespovratno financiranje neprofitnih medija, putem kojeg su među 22 medija izabrana za dodjelu financijske podrške čak četiri posvećena primarno ili isključivo pitanjima spolne i rodne ravnopravnosti, dok većina ostalih tu tematiku tretira ekstenzivno u sklopu problemski šire postavljene uređivačke politike.

Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da će Ministarstvo kulture navode iz Izvješća koji se odnose na medije uzeti u obzir prilikom široke javne rasprave o nacionalnoj medijskoj politici 2015. - 2020. godine, kako bi, u suradnji s Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, a primarno kroz rad posebnih tematskih radnih skupina za medijsko obrazovanje i zaštitu djece u medijima te za pravna i regulacijska pitanja, pokušalo doprinijeti rješavanju ili barem smanjivanju problema na koje je u svom Izvješću iscrpno i razložno ukazala pravobraniteljica.

Zaključno, Vlada Republike Hrvatske predlaže da se prilikom izrade Izvješća u narednim godinama vodi računa o tome da se dosljedno koristi izraz: "jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave", a sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, br. 33/2001, 60/2001, 129/2005, 109/2007, 125/2008, 36/2009, 150/2011 i 144/2012). Također potrebno je voditi računa o korištenju ispravnih naziva ministarstava, sukladno odredbama članka 2. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (Narodne novine, br. 150/2011, 22/2012, 39/2013, 125/2013 i 148/2013).

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, Ranka Ostojića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova, Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, prof. dr. sc. Miranda Mrića, dr. med., ministra rada i mirovinskoga sustava, Maju Sporiš, zamjenicu ministrice socijalne politike i mladih, Evelina Tonkovića, zamjenika ministra unutarnjih poslova, Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa, te Božidara Štubelja, zamjenika ministra rada i mirovinskoga sustava.

GLAVNA TAJNICA

Marica Matković

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović